

Після БОГОСЛУЖІННЯ

Ільїнська церква стояла посеред села на великій, нічим не зайнятій галявині, тій що місцеві мешканці іноді називають вигоном. Надворі була наймерзенніша сльота. Зміна північного вітру південним і яскраве сонце, що ні з того ні з сього визирнуло з-за хмар, натворили з лютим повне неподобство. Сніг пустив слину і посірів, як перед сконанням.

В Ільїнській тільки-но закінчилося богослужіння. З десяток бабок, що придибали до обідні, розійшлись, і церква спорожніла.

Отець Филимон бродив з кінця в кінець олтаря, час від часу зазираючи в шатрове віконце. Було йому вже за шістдесят. Свого часу він закінчив Одеську семінарію і мав ранг благочинного. Крім того, як сам розповідав, за заслуги в духовних ділах одержав одного разу в нагороду золотий хрест від якогось болгарського єпископа. Одначе, після довгих одноманітних років у провінційному приході, колишній ентузіазм і старання були поступово втрачені, а повне спокуси світське життя не пройшло осторонь отця Филимона.

По селу ж ходили чутки, що батюшка останнім часом став податливим до самих хоч би там що мирських звичок. А деякими, кажучи відверто, явно зловживав.

Отець Филимон підійшов до церковного календаря, що висів біля входу, і став водити по ньому вказівним пальцем. «Завтра Кирила Новозерського, - розмірковував він про себе. - Ніхто не прийде... Хіба що Парфуниха... Ну, Сивачка... А можуть і ці не явитись... Дорогу он як розвезло. Може, взагалі не служити, узять та й не вийти... А як принесе кого? Розмови почнуться, рознесуть по всій окрузі. Знову прокльонів не оберешся. Треба йти».

Отець Филимон почухав за вухом, протяжно зітхнув і відійшов до вікна. «Коли ж вони прибудуть? Затіяв я з цими хрестинами. Одна морока. Знову не реєструй в книзі. Кожен трясеться, паспорт ховає. А мені що? Ризикуй кожен раз та гріх на душу бери».

Батюшка відкрив стислого молитовника і став перекладать закладки. Тим часом у вікні якраз з'явилися «Жигулі» з фургоном. Розбризкуючи по обидва боки мокрий сніг, машина під'їхала до церковних воріт.

- Слава Богу! Здається, вони, - пробурмотів отець Филимон, помітивши

автомобіль.

Він поправив на грудях хреста, вийшов на середину церкви і втупився поглядом у вхідні двері. Куди раптом поділась кислість і нудьга з його обличчя, очі всміхались. Ніс підвівся, а щоки начеб навіть зарум'янилися. Здавалось, весь його організм передбачав дещо приємне.

Двері нарешті відчинилися, і в них з'явилося четверо людей. Двоє зовсім різних розмірів чоловіків у сірих кожухах і дві огрядні жінки в кудлатих штучних шубах зеленого кольору. В руках одна з них тримала сповите немовля. Чоловік, що був крупніший за всіх інших, з розпливчатим від щасливої посмішки обличчям, рішуче пішов через усю церкву, лишаючи після себе значного розміру мокрий слід.

- Здрастуй, Филімон Пилипович, ги-ги! Ми прийшли, ги-ги! - луною рознеслось по церкві.

Чоловік підійшов до отця Филімона і простяг руку. Отець Филімон, не вагаючись, охоче відповів на рукостискання.

- Я вже, Гнат Гнатович, було, переживать став. Чи не трапилось чого, - з турботою мовив він.

- Все шито-крито! Ніхто нічого. Будьте спокійні, ги-ги, - переконливо сказав Гнат Гнатович.

У дверях стояли завмерши і без зайвих рухів.

- Ну так що там? Що робить? - не терпілось Гнату Гнатовичу, від чого він енергійно потирив долоні.

- Совершим все, як полатається. Поспішать нема куди, - набираючи вигляду господаря становища, сказав отець Филімон.

- Проходьте, товариші, - звернувся він до гостей, - проходьте, не соромтесь, он туди за ширмочку проходьте.

- Давай, Семен! Давай сюди! Давай! Заходь давай! - знову нетерпляче пробасив Гнат Гнатович, широко жестикулюючи руками.

- Ну, чого застряв? Ги-ги, заходь, не бійсь! Хресний, ги-ги-ги, - продовжував басить Гнат Гнатович.

Худорлявий, невеликого зросту названий батько, взявши на руки пакунок із немовлям, нерішуче рушив до ширмочки.

- Святе ім'я? - запитав отець Филімон.

- Чого? - відіззався Гнат Гнатович.

- Як звать малого?

- Га-га-га, Лавінія Гнатовна, - гордо повідомив щасливий батько.

- Гм... так це, виходить, дівчинка? - здивувався отець Филимон. - Ну так воно й зовсім нічого, - в ту ж мить виправився він, - дівчинка теж дар Господній. Так як, кажете, звать, Лавінія?

- Ага, - підтвердив батько Лавінії.

- Лавінія... Лавінія... - повторив уголос отець Филимон, - рідкісне ім'я... Я, правду кажучи, і не припомню подобних імен у святих.

- Ги-ги, - в черговий раз усміхнувся Гнат Гнатович. - То я книжку недавно одну читав, там цариця була, Лавінія звали. А то звикли Тані, Мані... Примітив! - додав він після паузи.

- Ну що ж, Лавіня, так Лавіня, - згодився отець Филимон. - Тоді хрещений батько і хрещена мати, візьміть дитя і пройдіть за ширмочку. А батьки підождуть поки.

- Ви той, отець Филимон Пилипович, в церкві той, вибачте, холодно, не простудить би... Може, обійдемо без купання? - вніс абсолютно цивілізовану пропозицію Гнат Гнатович.

- Ну що ви, яке купання взимку? Що ми, не розуміємо? Спить дитя, ну й хай собі спить, ми і будить не будемо. Що ми, старообрядці які? Охрестимо й так. Ви не безпокойтесь, - у свою чергу, без зайвого забобонства, відіззався отець Филимон.

Коли, трохи згодом, почався обряд хрещення і з-за ширмочки почувися слова молитви, Гнат Гнатович, нашорошивши вуха, захіхикав і, киваючи великим пальцем у бік, де здійснювався обряд, зашепотів до дружини:

- Ну й дає! Бач, як розпинається, чує чортів піп, що не з порожніми руками приїхали. Чекай-чекай, побачиш, як горілку хлебче.

Хвилини через двадцять обряд було завершено. Почервонілий від хвилювання, зі змокрілим чубом хрещений батько, тримаючи поперед себе Лавінію, тяжко дихав. Щасливий Гнат Гнатович знову потис священникові руку. Всі п'ятеро зворушено усміхались.

- Ну що ж, Филимон Пилипович. Тепер як полагається. Таке діло відмітить

треба, не кожного дня діти родяться. Ми люди свої, без сумбурдинацій, - сказав Гнат Гнатович, вже майже безпомилково вимовляючи останнє слово.

Очевидно, отець Филимон був немало обрадуваний таким розвитком подій, тому що вуха його ледь помітно піднялися і змістились до потилиці.

- Ми люди прості, - продовжував Гнат Гнатович, виграючи бровами, - у нас там єсть!.. Все, що треба єсть!.. У машині. Не побрезгуйте, розділіть радість.

Очі отця Филимона випромінювали чистий алмазний блиск, подібно до того, який багато років тому випромінювався з його очей, коли він читав «К пресвятой деве».

- Ну так що? Підемо? - запитав Гнат Гнатович.

- Навіщо ж у машині? — не затримуючись, відізався батюшка. - У машині, самі знаєте, не спідручно. Давайте тут. Служба закінчилась, день сьогодні, здається, скоромний, гріха в тому не бачу.

Через хвилину хрещений батько з'явився з чималою плетеною корзиною, наповненою гостинцями.

- Що будете пити, батюшко? - лукаво шурячись, запитав Гнат Гнатович.

- Як казав один мій прихожанин, царство йому небесне, і пиво теж, хи-хи, - зачинаючи на засув церковні двері, весело пожартував отець Филимон.

Гості відчували себе вільно. А ще пізніше вже ніхто з них не відчував боязкості перед суворою темною ризою і золотим хрестом на животі отця Филимона. Тепер святі на іконах церковні стіни чули з-за ширми зовсім незвичні балачки з абсолютно незнайомими словами.

- Футбол - це моя утопія, - говорив Гнат Гнатович.

Слово «утопія» він, очевидно, вживав замість слова «стихія», або ж «хобі». Та в розмовах його чомусь ніхто не виправляв, і він продовжував говорити по-своєму. Отець Филимон у полеміку про футбол не встрявав і весь час закушував вареними яйцями. Однак, врешті-решт, після однієї з чарок, він, певно, не витримав і раптом, несподівано для всіх, різко заявив:

- «Динамо», «Динамо»! Яке там «Динамо»?! Раніш було «Динамо», а теперички пшик. Слабаки. Вчора по другій дивився, так тьфу! Дивитись ні на що, ось вам хрест.

Жінки сиділи тихо і мовчки жували курячі ноги, не цікавлячись чоловічими проблемами.

- Ну це ви, батюшка, зря про «Динамо». Ви, може, в молитвах знаток, не спорю, та

в футбол не суньтесь. Мало ви в цьому розумієтесь, - зауважив Гнат Гнатович.

- Н-да... Це правда, - гикнувши, підтвердив хрещений батько і заплющив посоловілі очі.

Отець Филімон поглянув поперед себе на запаси спиртного, поміркував і, вирішивши не загострювати розмови, запропонував випить ще по одній. Ніхто не перечив.

- За нашу святу й неділиму Тройцю. Да не прогнівайся есі, ніже погубі мя грешного, - перехиляючи чарку, раптом ні з того ні з сього зронив отець Филімон, тим самим несподівано поставивши всіх у незручне становище.

- Киньте кривлятись, не на службі! - розв'язно сказав Гнат Гнатович.

- Це ви мені? Це ви що? Не забувайтесь, де ви знаходитеся.

- Хе! Не забувайтесь! Знаходитеся... - перекривив Гнат Гнатович. - Бач який, - кивнув він недбало у бік отця Филімона і витріщив хмільні очі. - Сам водку в церкві дудлить, а ще «не забувайтесь», ет-ти!.. Гапон! Он бачиш, як на тебе Христос дивиться. Ги-ги-ги! Бач, як пальчик тримає!

Благочинний насупився і не знав, що відповісти.

- Та не дуйся! - хапаючи священика за плече і підгрібаючи до себе, забурмотів Гнат Гнатович.

Отець Филімон, було, запротивився, та міцна рука Гната Гнатовича з силою потягла його голову і в той же час у батюшчину щоку вткнулись засалені губи.

- Ех, Филька... Не злись. Радість сьогодні у нас. Як там тобі Господь наказував, щоб любить всіх без розбору, ти й люби. Я от тебе – від чистого серця... Ги-ги-ги, - і Гнат Гнатович знову впився губами в батюшчину фізіономію. - Ти пий, не хорохолься. Он із Семеном, кумом моїм, пий, йому все одно. А мені досить, баста! За рульом! Я в цьому ділі норму знаю.

З цими словами Гнат Гнатович рішуче перевернув свою чарку догори дном. Коли запаси спиртного майже вичерпались, батьки і названі батьки почали збиратися. На простирадлі, в яке була закутана Лавінія, просочилась мокра пляма. Лавінія прокинулася і подала голос.

- Пора, пора, - затурбувався Гнат Гнатович. Невдовзі гості залишили церкву.

Отець Филімон погано керував думками. Довкола пливли ікони, свічки, лики

святих перекошилися, затуманилися. І хоча мешкав благочинний зовсім недалеко, через дорогу, додому йти не хотілося. Тіло його ослабло, а голова переповнилась мішанкою різних, не зовсім чітких роздумів. Йому стало чомусь так самотньо і сумно, на серці осіла образа і було жаль себе безмежно. Филимон Пилипович раптом відчув себе нікчемним, жалюгідним на цьому світі. Адже давно він втратив всяку віру і в людей, і в Бога, і сам він ганьбить себе і церкву, в якій служить, виконує свій обов'язок духовного наставника без натхнення, а приходить сюди лишень заради «призрених» грошей, або ж, щоб хтось отак, як сьогодні, почастивав горілкою. Такі думки снувалися у хмільній голові отця Филимона, що сидів, зіпершись на тумбу із свічками, і мутними очима дивився на ікону «Усікновення», що висіла якраз напроти нього.

- Ось заслужена кара... — промовив він сам до себе, - згину і ніхто не помітить. Ех, життя, життя... Боже, Боже... Чи є ти? І чому не скараєш мене?

Отець Филимон опустил голову на тумбу, охопив її руками, і церковна тиша раптом заповнилась гучним риданням.

- Скарай! Скарай! - обливаючись слізьми молив отець Филимон.

Якраз саме ці слова лунали в церкві, коли рипнули двері і на порозі з'явилась матушка і дід Микита, що виконував в Ільїнській обов'язки дяка. Побачивши чоловіка в такому стані, і, почувши страшні слова, що той вигукував, матушка зомліла і зібралась було упасти. Але спокійний, урівноважений голос діда Микити не дав статися втраті свідомості і повернув матушку до рівноваги.

- Ви, Карловна, не хвилюйтесь. Я то знаю. То нічого.

Дід Микита нахилився до матушки зовсім близько і мовив їй на вухо:

- З ним вже було таке. Пройде, не переживайте.

Досвідчений Микита зразу ж тверезо оцінивши ситуацію, підійшов до отця Филимона і, як можна ласкавіше, сказав:

- Пізно вже, батюшка. Додому пора. Ходімо, Филимон Пилипович, відпочинете.

Потроху отця Филимона заспокоїли і, запевнивши, що все буде гаразд, по під руки вивели з церкви.

Теплий південний вітер, що дмухнув в обличчя, знову обіцяв відлигу. Під ногами чавкало. Три людських постаті віддалялись від Ільїнської, високий купол

якої линув у нічне небо. З темноти, крізь шурхіт мокрого снігу, ледве чутно доносився голос діда Микити:

- То нічого. То буває. Пройде, неодмінно пройде.